

Войтко С. В.

канд. економ. наук, доцент НТУУ «КПІ»

Головата Є. О.

бакалавр НТУУ «КПІ»

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ТЕНДЕНЦІЙ ЗМІНИ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КРАЇН «ВЕЛИКОЇ ВІСІМКИ», УКРАЇНИ І КИТАЮ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНДИКАТОРА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Приведено основні особливості макроекономічних показників та індикатора свободи торгівлі. Розглянуто необхідність розробки методів аналізу значень, динаміки та тенденцій макроекономічних показників і їх співвідношень з використанням індикатора свободи торгівлі. Виявлено основні тенденції зміни національних макроекономічних показників та їх динаміку. Окреслено передумови використання динамічної моделі та складові запропонованої методики. Зазначено особливості, які отримані в результаті аналізу за динамічною моделлю.

Ключові слова: макроекономічні показники, індикатор свободи торгівлі, тенденції, аналіз динаміки.

Вступ. У період економічної нестабільності та повільного економічного зростання актуальним є аналіз тенденцій зміни національних макроекономічних показників і їх прогнозування з метою ефективного використання наявних ресурсів для активізації розвитку галузей національних економік. Використання отриманих результатів надасть змогу пропонувати певні методичні підходи для прийняття управлінських рішень на державному рівні. Реалізація цих рішень, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня збалансованості структурних складових економіки країни, підвищить рівень економічної безпеки.

Постановка задачі. Основними цілями дослідження є виявлення для країн «Великої Вісімки», України і Китаю основних тенденцій зміни національних макроекономічних показників та їх динаміки, індикатора торгівельної свободи відносно частки експорту у ВВП та частки імпорту у ВВП. Завданням є визначення параметрів динамічної моделі та, використовуючи їх значення, здійснення прогнозів зміни макроекономічних показників.

Дослідження здійснено на основі наукової роботи [1], наборами даних є статистична інформація Державного комітету статистики України [2], державних статистичних агентств країн «Великої вісімки» і Китаю, Міністерства фінансів України [3], Міністерства економіки України [4]. Співвідношення окремої складової індексу економічної свободи, зокрема індикатора торгівельної свободи [5], до макроекономічних показників формують певну двовимірну область для аналізу макроекономічних

показників і визначення ступеня залежності їх змін від зміни рівня індикатора. Наборами даних дослідження служать: показники міжнародної торгівлі, що характеризують ступінь відкритості національної економіки – відношення обсягів експорту та імпорту до ВВП; макроекономічні показники – відношення індикаторів рівня свободи бізнесу та торговельної свободи до частки експорту відносно ВВП і частки імпорту відносно ВВП.

Результати дослідження. В 2009 р. році спостерігається економічний спад у масштабах світової економіки. Вперше за останні півстоліття знизилась обсяги світової торгівлі та інвестиційних потоків. В Україні номінальний ВВП знизився на 35,05%, реальний – на 15% відносно 2008 р. Зменшення обсягів промислового виробництва і ВВП в 2009 р. стало рекордним з 1994 р. За результатами 2009 р. реальний ВВП знизився значно нижче 1993 р. і виявився приблизно рівним значенню 2005 р. Промислове виробництво знизилось майже до рівня 2004 р.

Німеччина досягнула максимуму за останні 3 роки, продемонструвавши докризові результати і є передовою країною ЄС за темпами зростання ВВП, випереджаючи за цим показником США, де швидкість зростання економіки уповільнюються: протягом 2-го і 3-го кварталу 2010 р. жоден з ключових макропоказників не збільшився, темпи зростання ВВП продовжують уповільнюватись з 5% в 1-му кварталі до 2,7% в 2-му і 1,6% - в 3-му. Тим не менше, на фоні економічного зростання Китаю, де ВВП до кінця 2010 року прогнозується на рівні 8%, результати в Німеччині не настільки високі. Шлях розвитку Китаю за останні 20 років показав, що країна досягла найбільш значного зростання порівняно з іншими країнами, що демонструють показники розвитку економіки.

Розвинені країни мають високий рівень індексу економічної свободи, зокрема використаної у дослідженні його складової індикатора свободи торгівлі. В Україні рівень індикаторів сталого розвитку значно нижчий, ніж в розвинених країнах, у країнах СНД, а також індекс економічної свободи в Україні нижчий за середній світовий рівень. Співвідношення індикатора рівня свободи торгівлі до частки експорту відносно ВВП є важливим для аналізу й прийняття рішень у період сучасної економічної нестабільності.

Таблиця 1

Динаміка відношення індикатора рівня свободи торгівлі до частки експорту відносно ВВП протягом 1997 – 2009 років

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2006	2007	2008	2009
Україна	0,63	0,82	1,00	0,91	0,82	0,81	0,61	0,58	0,58	0,55
Німеччина	0,40	0,40	0,40	0,47	0,49	0,49	0,61	0,60	0,61	0,54
Росія	0,51	0,52	0,80	0,85	0,70	0,60	0,54	0,48	0,70	0,44
Китай	0,80	0,66	0,59	0,60	0,54	0,57	0,65	0,64	0,57	0,42
Канада	0,57	0,60	0,63	0,66	0,62	0,59	0,47	0,44	0,47	0,36
Велика Британія	0,41	0,38	0,37	0,40	0,39	0,37	0,38	0,33	0,36	0,35
Італія	0,37	0,36	0,35	0,38	0,38	0,36	0,37	0,39	0,39	0,33
Франція	0,36	0,37	0,37	0,40	0,39	0,37	0,36	0,36	0,37	0,32
Японія	0,15	0,16	0,15	0,15	0,15	0,16	0,26	0,28	0,25	0,17
США	0,16	0,15	0,15	0,15	0,13	0,13	0,15	0,15	0,16	0,14

Оскільки на основі аналізу таблиці спостерігаємо відносну стабільність показників більшості країн щодо показників України, Китаю, Великобританії та Канади, то розглянемо динаміку лише в цих країнах.

Спостерігаємо зростання цього співвідношення у 2000 р. в країнах «Великої Вісімки» і в Китаї, в той час як в Україні починаючи з 2000 р. йде тенденція на зниження протягом всіх наступних років. У більшості країн немає постійної динаміки в межах 2001 – 2009 років, крім Канади, Росії і України, зокрема в Росії у межах періоду 2001 – 2007 років бачимо значні абсолютні зменшення показника, але при цьому уповільнення швидкості їх динаміки через значні темпи зростання ВВП та індикатора свободи торгівлі. У Канаді і в Україні темп динаміки неоднаковий через нерівномірність зміни макроекономічних показників.

На основі проведеного аналізу динаміки відношення індикатора свободи торгівлі до частки експорту відносно ВВП виявлено, що значення відношення індикатора рівня свободи торгівлі до частки експорту відносно ВВП знижується у кризові періоди: і в країнах «Великої вісімки», і в Україні, і в Китаї відбулось різке зниження в 2009 році, порівнюючи з попередніми роками.

Таблиця 2

Динаміка відношення індикатора рівня свободи торгівлі до частки імпорту відносно ВВП протягом 1997 – 2009 років

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2006	2007	2008	2009
Україна	0,72	0,94	1,00	0,89	0,82	0,78	0,76	0,77	0,80	0,66
Німеччина	0,45	0,45	0,46	0,54	0,54	0,51	0,73	0,72	0,75	0,56
Велика Британія	0,48	0,46	0,47	0,50	0,50	0,48	0,49	0,44	0,47	0,45
Китай	0,74	0,61	0,59	0,63	0,58	0,60	0,61	0,58	0,52	0,43
Канада	0,64	0,67	0,67	0,67	0,64	0,62	0,49	0,46	0,50	0,43
Франція	0,38	0,39	0,40	0,45	0,43	0,41	0,44	0,45	0,47	0,40
Італія	0,36	0,37	0,37	0,43	0,43	0,40	0,45	0,46	0,47	0,40
Росія	0,50	0,47	0,49	0,43	0,43	0,40	0,34	0,36	0,51	0,33
США	0,21	0,21	0,22	0,24	0,21	0,21	0,26	0,25	0,26	0,21
Японія	0,16	0,15	0,15	0,16	0,17	0,17	0,28	0,30	0,29	0,19

Оскільки на основі аналізу табл. 2 спостерігаємо відносну стабільність показників більшості країн щодо показників України, Китаю, Великобританії та Канади, то розглянемо динаміку лише в цих країнах.

Показники знаходяться на більш-менш однаковому рівні в період економічної стабільності 2000 – 2006 років, у 2008 р. одночасно із незначним підвищенням ВВП і зниженням рівня індикатора свободи торгівлі відбувається підвищення даного співвідношення у всіх країнах «Великої Вісімки», у Китаї в цей період відбувається підвищення рівня індикатора свободи торгівлі і більш значне зростання ВВП, і в результаті зниження співвідношення. У період економічного спаду 2009 р. всі країни демонструють різке зниження показника через значне падіння макроекономічних показників і порівняно невелике зниження рівня індикаторів свободи торгівлі

Висновки. Запропонований методичний підхід порівняльного аналізу та дослідження тенденцій зміни макроекономічних показників з використанням індикатора сталого розвитку надає змогу аналізувати тенденції, виявляти закономірності, прогнозувати динаміку зміни макроекономічних показників економік країн «Великої Вісімки», а також України і Китаю у розрізі положень концепції сталого розвитку і є науковою новизною. Світова економіка відреагувала сильним спадом у кризовий період 2009 р., що відображає зниження у відносних одиницях на графіках. Крім Китаю, де зниження відбувається у результаті зростання ВВП (за рахунок зростання промислового виробництва) при незначному зниженні обсягів експорту та імпорту. Відносно стабільно розвивалась економіка протягом 2000 – 2006 років.

Перелік посилань

1. Згуровський, М. З. Сталий розвиток у глобальному і регіональному вимірах: аналіз за даними 2009 р. [Текст] / М. З. Згуровський – К. : НТУУ «КПІ» ВПІ ВПК «Політехніка». 2006. – 84 с.
2. Держкомстат [Електронний ресурс]: Державний комітет статистики України. – Електрон. дан. – 1996 - 2009 – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
3. Міністерство економіки [Електронний ресурс]: Міністерство економіки України. – Електрон. дан. – 1996 - 2009 – Режим доступу: www.me.kmu.gov.ua. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
4. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]: Міністерство фінансів України. – Електрон. дан. – 1996 - 2009 – Режим доступу: www.minfin.gov.ua. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
5. HF [Electronic Resource]: Heritage Foundation. – Електрон. дан. (1 файл). 2007 – Mode of access: www.heritage.org – Last access: Read 2010. – Title from the screen.
6. Bureau of Economic Analysis [Electronic Resource]: United States Bureau of Economic Analysis. – Електрон. дан. – 1997 - 2009 – Mode of access: <http://www.bea.gov> – Last access: Read 2010. – Title from the screen.
7. Bureau of Economic Analysis [Electronic Resource]: United States Bureau of Economic Analysis. – Електрон. дан. – 1997 - 2009 – Mode of access: <http://www.bea.gov> – Last access: Read 2010. – Title from the screen.

In the article basic peculiarities of the macroeconomic indices and trade freedom indicator are noted. The necessity of analyzing methods' creation of the quantities, dynamics and tendencies of the macroeconomic indices and their quantity proportions using trade freedom indicator is considered. The main tendencies of the macroeconomic indices and their dynamics are determined. The conditions of use of dynamic model and components of the proposed methods are outlined. Peculiar properties that obtained in analysis on the dynamic model are noted.
